

Informatīvais ziņojums par iekšējā audita darbību ministrijās un iestādēs 2011.gadā

Informatīvā ziņojuma mērķis ir informēt Ministru kabinetu par:

- valsts pārvaldes iekšējā audita darbības rezultātiem 2011.gadā;
- iekšējā audita darba salīdzinošo pārbaūžu rezultātiem 2011.gadā;
- pasākumu plāna iekšējā audita sistēmas pilnveidošanai izpildi;
- kopējo valsts pārvaldē auditējamo prioritāšu 2011.gadā izpildi.

1. Iekšējā audita darbības rezultāti

Atbilstoši Iekšējā audita likuma 10.panta otrās daļas 1.punktam Finanšu ministrija katru gadu līdz 1.jūnijam sagatavo un iesniedz Ministru kabinetam apkopoto gada pārskatu par iekšējā audita struktūrvienību darbību ministrijās un iestādēs.

1.1. Viedoklis par iekšējās kontroles sistēmas darbību valsts pārvaldē

! Iekšējie auditori **5%** valsts pārvaldē īstenotajām funkcijām un uzdevumiem nevar sniegt viedokli par iekšējās kontroles sistēmu. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs nav izteicis viedokli par iekšējās kontroles sistēmu birojā.

! Viedokli, ka iekšējā kontroles sistēma darbojas, lai gan ir nepieciešami atsevišķi uzlabojumi, var sniegt tikai par daļu no valsts pārvaldē īstenotajām funkcijām un uzdevumiem.

Finanšu ministrija, analizējot iekšējo auditoru izteikto viedokli par iekšējās kontroles sistēmu un papildus tās rīcībā esošo informāciju (Valsts kontroles ziņojumi, ieteikumu ieviešana, sistēmu auditēšanas biežums atbilstoši noteiktajai prioritātei, kā arī salīdzinošo pārbaūžu rezultāti), uzskata, ka **30%** valsts pārvaldē īstenotajām funkcijām un uzdevumiem izteiktais viedoklis nav pietiekami pamatots (1.pielikums), jo:

- atsevišķām sistēmām iekšējie auditi nav veikti vai veikti tikai par daļu no sistēmas;
- nav ieviesti iekšējo auditoru ieteikumi un novērsti iekšējos auditos konstatētie trūkumi;
- Valsts kontroles revīziju ziņojumos sniegtais viedoklis nesaskan ar iekšējo auditoru viedokli un nav novērsti revīzijās konstatētie trūkumi;
- netiek vērtēta iekšējās kontroles sistēmas efektivitāte un atbilstība iestādes mērķu sasniegšanai;
- konstatēti būtiski trūkumi iekšējā audita procesā;
- trīs institūcijās iekšējā audita sistēma neatbilst Iekšējā audita likumam.

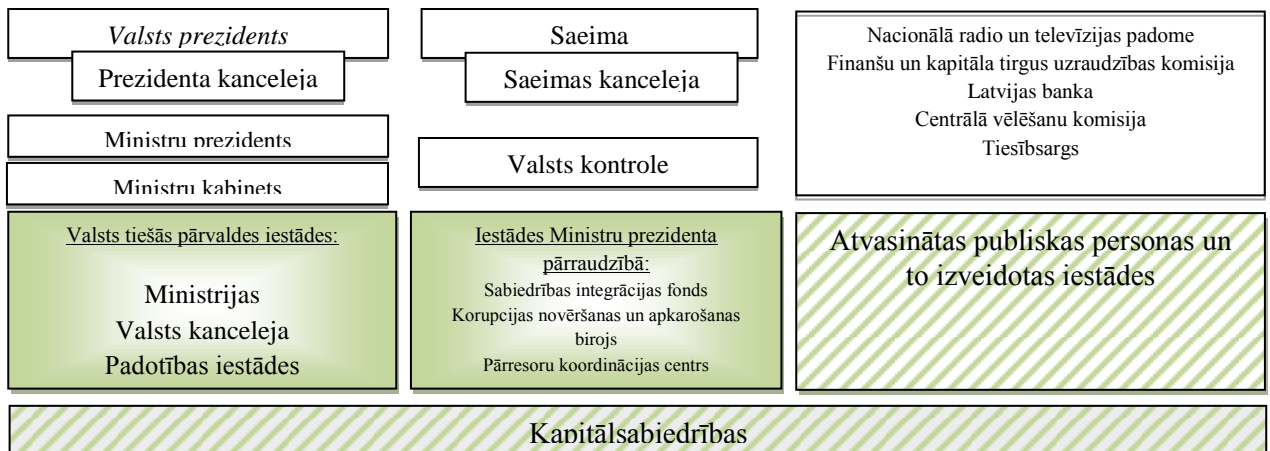
1.2. Pašreizējās situācijas analīze

Iekšējā audita likums attiecās uz Ministru prezidentam tieši padotajām institūcijām, ministram padotajām institūcijām un atvasinātām publiskām personām, izņemot pašvaldības (1.attēls).

Dažos gadījumos iekšējā audita darba apjomā ir arī kapitālsabiedrības.

1. attēls. Iekšējā audita funkcijas aptvērums atbilstoši Iekšējā audita likumam

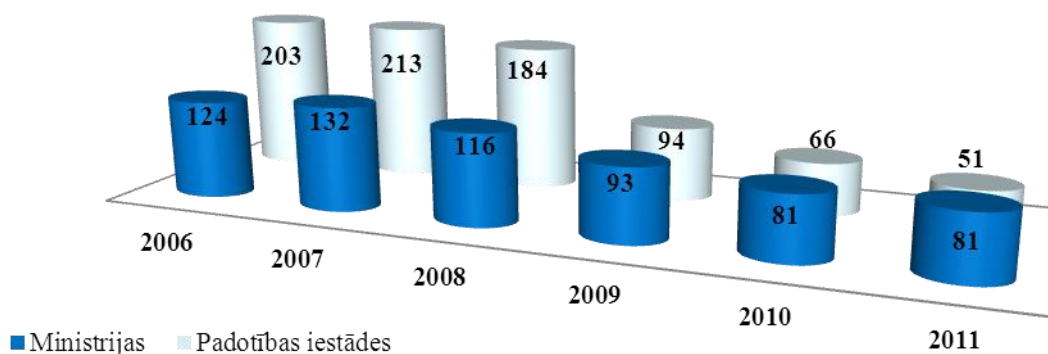
Iekšējā audita sistēmu nosaka Ministru prezidents viņam tieši padotajās institūcijās, ministrs viņam padotajās institūcijās un atvasinātām publiskām

personām – iestādes vadītājs.

Pārskata gadā darbojās 34 iekšējā audita struktūrvienības ar 132 amata vietām (11% bija vakantas štata vietas) – 13 ministrijās un 14 padotībā esošajās iestādēs, Valsts kancelejā, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā¹, Sabiedrības integrācijas fondā, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā, Latvijas universitātē, Rīgas Stradiņa universitātē un Latvijas Lauksaimniecības universitātē.

Sākot ar 2008.gadu valsts pārvaldē ir veikta pilnīga vai daļēja iekšējā audita funkcijas centralizācija ministriju līmenī un optimizācija ir turpināta arī 2011.gadā (2.attēls). Tomēr jāatzīmē, ka atsevišķās ministrijās un iestādēs iekšējā audita personāls nav proporcionāls esošajam darba apjomam, kā rezultātā auditi netiek veikti augsta riska jomās un vadībai novēloti tiek ziņots par iekšējās kontroles sistēmas nepilnībām.

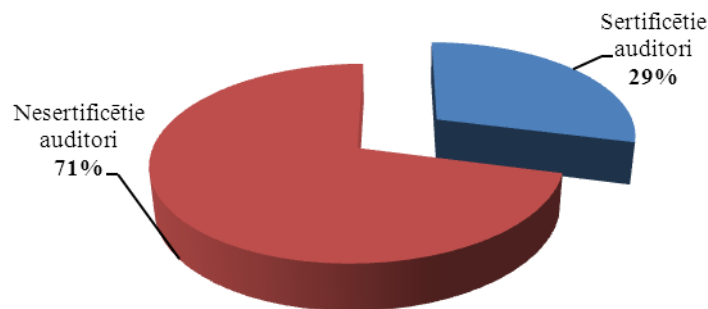
2.attēls. Iekšējo auditoru štata vietu skaits ministrijās un iestādēs

Atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumiem Nr.918 „Iekšējā audita veikšanas kārtība” iekšējie auditori veic darba izpildes un

¹ Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā kopš 2011.gada 16.decembra iekšējā auditora amata vieta ir vakanta.

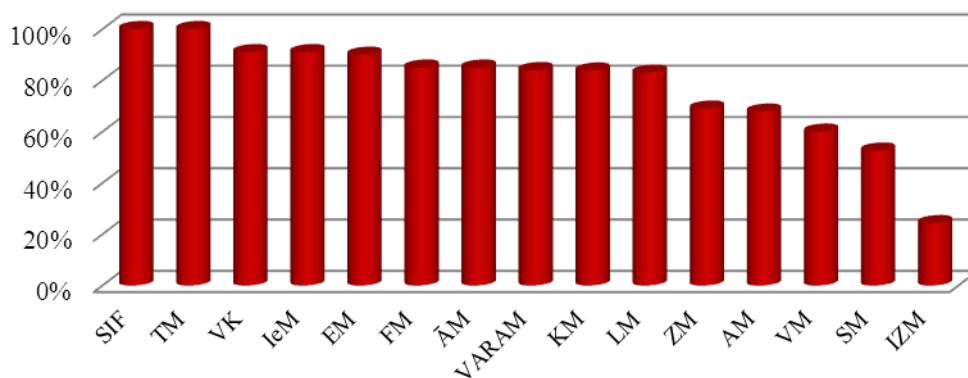
kvalitātes rādītāju analīzi. Rādītāji ir apkopoti 2.pielikumā un Finanšu ministrija vērs uzmanību uz šādiem rādītājiem:

1) Sertificēto auditoru skaits. Viens no kritērijiem, kas raksturo iekšējo auditoru kompetenci – sertificēto auditoru skaits šobrīd sastāda 29% no kopējā auditoru skaita (3.attēls). Pārskata gadā no 19 pretendentiem valsts pārvaldes iekšējā auditora sertifikātu ieguva 9. Tomēr joprojām ir liels nesertificēto auditoru īpatsvars, tai skaitā iekšējā audita struktūrvienību vadītājiem. Pārskata gadā vairāki sertifikāti ir anulēti, jo tie netika uzturēti. Vienlaikus ir jāatzīmē, ka 9% auditoru ir tikai 1.līmeņa sertifikāts, kas nav pielīdzināms valsts pārvaldes iekšējā auditora sertifikātam un apliecina tikai daļēju iekšējā audita kompetenci.

3. attēls. Sertificēto auditoru īpatsvars

2) Ieteikumu ieviešana. Pieaudzis to iestāžu skaits, kuru ieteikumu ieviešanas īpatsvars ir mazāks par 70% (4.attēls). Joprojām saglabājas tendence, ka netiek ieviesti iepriekšējo gadu ieteikumi, vai arī ieteikumu ieviešanas termiņi vairākkārtīgi tiek pagarināti.

4.attēls. Ieteikumu ieviešanas īpatsvars (%) ministrijās un iestādēs procentos

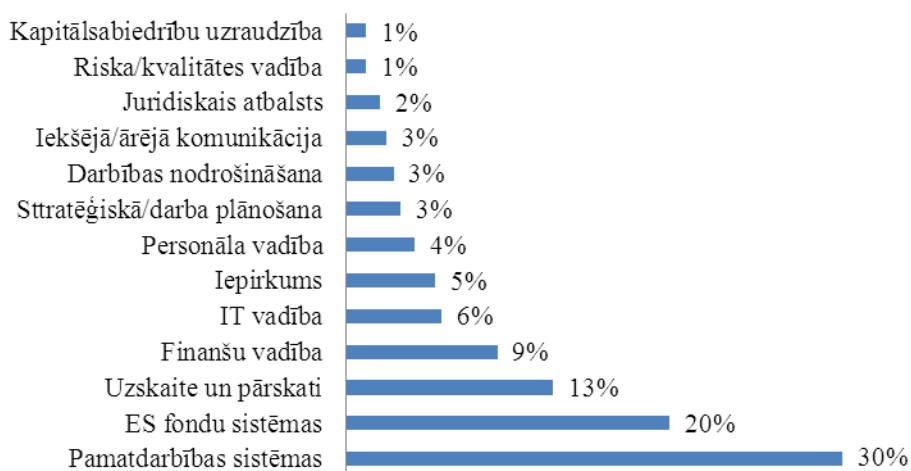
3) Ziņojumu termiņu iesniegšanas kavēšana. Šādu gadījumu skaits ir pieaudzis līdz 40%, salīdzinājumā ar 2010.gadu – 35%, kā rezultātā iestāžu vadītāji novēloti saņem informāciju par kontroles sistēmas trūkumiem. Ziņojumu termiņu kavēšanas iemesli ir nepilnīga iekšējā audita plānošana, kā arī ilgstoša ziņojumu projektu saskaņošana ar auditējamajiem.

4) Iekšējā audita gada plāna izpilde pārskata gadā ir samazinājusies līdz 79%, salīdzinājumā ar 88% 2010.gadā. Iekšējā audita struktūrvienību plānu izpildes rādītāji norāda uz tendenci, ka iekšējie auditori arvien vairāk tiek iesaistīti neplānotu darba uzdevumu veikšanā un ar auditu nesaistītu uzdevumu

veikšanā, bet iekšējā audita gada plāni netiek aktualizēti vai arī tiek aktualizēti bez pamatojuma.

5) Iekšējo auditu darba uzdevumu veikšanai un audita ieteikumu ieviešanai faktiski patērētais laiks bija 67% no kopējā iekšējam auditam pieejamā laika. Atlikušajā laikā auditori veica administratīvās funkcijas (piemēram, struktūrvienības vadīšana, metodikas izstrāde, plānošana, pārskatu sagatavošana) un tikuši iesaistīti citu uzdevumu izpildē, piemēram, disciplinārlietu izmeklēšanā, riska un kvalitātes vadības sistēmas uzturēšanā, konsultāciju sniegšanā, īpašu vadības uzdevumu izpildē.

6) Joprojām mazāk kā puse auditu tiek veikta pamatdarbības sistēmās un nav pietiekama uzmanība pievērsta informācijas tehnoloģiju (IT) jomai (5.attēls). Kā pamatojums IT auditu neveikšanai tiek minēts atbilstošas kompetences trūkums un augstās izmaksas ārpakalpojuma piesaistīšanai.

5.attēls. Auditējamās sistēmas 2011.gadā

2. Iekšējā audita struktūrvienību darba salīdzinošo pārbaūžu rezultāti

Atbilstoši Finanšu ministrijas 2011.gada 11.februāra salīdzinošo pārbaūžu plānam 2011.gadā novērtēta 13 iekšējā audita struktūrvienību darbība ministrijās un iestādēs.

Pēc Iekšējā audita padomes ieteikuma ir veiktas 4 neplānotas pārbaudes – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā, Valsts kancelejā, Ārlietu ministrijā un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā.

Kopsavilkums par sniegto novērtējumu un jomām, kurās konstatēti trūkumi

Ministrija, iestāde	Novērtējums ²	Jomas, kurās konstatēti trūkumi						
		Iekšējā audita sistēma	Resursu trūkums	Ilgtermiņa un gada plānošana	Iekšējā audita process	Ziņošana	Kompetence	Kvalitāte un darba izpilde
Aizsardzības ministrija	2			X	X			
Ārlietu ministrija	1	X		X	X	X	X	X
Ekonomikas ministrija	2			X	X			
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	2			X	X			
Iekšlietu ministrija	2		X	X	X			
Labklājības ministrija	3							
Nodarbinātības valsts aģentūra	3							
Satiksmes ministrija	-			X	X	X	X	X
Veselības ministrija	1	X	X	X				
Nacionālais veselības dienests ³	2		X	X	X		X	X
Rīgas Stradiņa universitāte	2			X	X			X
Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests	1			X	Nav veikti auditi	Nav veikti auditi		Nav veikti auditi
Valsts asinsdonoru centrs	1			X	X			
Vides aizsardzības reģionālās attīstības ministrija	2			X	X	X		
Valsts kanceleja	2			X				X
Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	1	X		X	X	X	X	X

Būtiskākie konstatējumi:

Iekšējā audita sistēma

- Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā izveidojies konflikts un atsevišķi darba un komunikācijas ierobežojumi neļauj iekšējam auditam pilnvērtīgi darboties atbilstoši iekšējā audita principiem;

- Veselības ministrijas izveidotais horizontālo auditu veikšanai nepieciešamo resursu piesaistes modelis neatrisina resursu trūkumu nozarē, bet pārdala resursus no pamatdarbības sistēmu uz vadības un atbalsta sistēmu auditēšanu, kā rezultātā izveidotā iekšējā audita sistēma nenodrošina pārlicības sniegšanu par nozares iekšējās kontroles sistēmas darbību;

- Ārlietu ministrijā pieejamo iekšējā audita resursu izlietojums nenodrošina lēmumā par iekšējā audita sistēmu noteikto uzdevumu pietiekamu īstenošanu.

Resursu trūkums

- Ar esošajiem resursiem struktūrvienības nevar nodrošināt noteiktās audita vides segumu – tas attiecas gan uz kompetentu auditoru piesaistīšanu, gan pārāk reti vai arī vispār netiek auditētas sistēmas, kā rezultātā struktūrvienība nevar sniegt pamatotu viedokli par iekšējās kontroles sistēmas darbību.

Iekšējā audita ilgtermiņa un gada plānošana

² Novērtējums (1) – iekšējā audita funkcija top (veidojas), (2) – iekšējā audita funkcija darbojas un ir pilnveidojama, (3) – iekšējā audita funkcija darbojas bez būtiskām nepilnībām, (4) – labākā prakse.

³ Ar 2011.gada 1.novembri Nacionālais veselības dienests ir Veselības ekonomikas centra un Veselības norēķinu centra funkciju, pārvaldes uzdevumu, tiesību, saistību, finanšu līdzekļu, mantas un lietvedības pārņēmējs.

- struktūrvienība vēl nesaskata turpmāko attīstību un izaugsmi, kā rezultātā struktūrvienības sniegtā pievienotā vērtība iestādei var palikt nemainīga vai ar laiku samazināties;
- neauditē augstas prioritātes sistēmas vai arī tās nav plānots auditēt 5 gadu periodā;
- auditēta tiek ļoti šaura sistēmas joma, kā rezultātā nevar sniegt viedokli par visas sistēmas iekšējās kontroles darbību;
- audita resursi tiek novirzīti zemākas prioritātes, t.sk. ar iekšējo auditu nesaistītiem darbiem;
- auditi netiek plānoti balstoties uz prioritātēm – formāla pieeja riska faktoru noteikšanai un risku novērtēšanai, kā rezultātā iekšējais audits neidentificē un nevērtē riskantākās jomas.

Iekšējā audita process

- Netiek identificēti būtiskākie sistēmas riski un netiek izvēlēti tādi novērtēšanas kritēriji un pārbaudes metodes, kuru rezultātā var novērtēt kontroļu darbības efektivitāti;
- Auditos pārsvarā tiek vērtēta atbilstība normatīvajiem aktiem un pārlicība par kontroles sistēmas efektivitāti un atbilstību iestādes mērķu sasniegšanai netiek sniegta.

Ziņošana par iekšējā audita rezultātiem

- Ziņojumi tiek kavēti, atsevišķos gadījumos 4 mēnešus vai gadu, kā rezultātā auditoru atklājumi zaudē aktualitāti;
- Ziņojumos nav iekļauta informācija par izvirzītā iekšējā audita mērķa sasniegšanu, auditori izvairās no precīza viedokļa sniegšanas vai arī izvirzītais mērķis netiek sasniegts.

Kompetence

- Auditus veic auditori, kam pietrūkst zināšanas konkrētajās auditējamās sistēmās un audita tehnikā, kā rezultātā iestādes vadībai netiek sniegts pietiekami kompetents viedoklis par nepieciešamajiem uzlabojumiem iekšējā kontroles sistēmā.

Audita darba kvalitātes nodrošināšana

- Nepietiekama iekšējo auditu darba izpildes uzraudzība. Iemesls – kompetences trūkums vai arī struktūrvienībās, kurās audita funkciju īsteno viens cilvēks, netiek veikta darba izpildes un kvalitātes uzraudzība. Vienā gadījumā galvenais iemesls ir nepietiekamas zināšanas par audita procesu un komunikācijas problēmas starp struktūrvienības vadītāju un darbiniekiem.

Kā pozitīvais ir jāatzīmē, ka vairākās ministrijās un iestādēs iekšējam auditam ir izveidojusies laba sadarbība ar vadību, ir augsts auditējamo novērtējums un tiek īstenotas iekšējā audita darbības jomas, kuras kā labu paraugu var izmantot citas iekšējā audita struktūrvienības.

Viens no negatīvajiem aspektiem, kas raksturīgs daudzām institūcijām – iekšējo auditoru amatu aprakstos nav izvirzītas prasības, kas apliecinātu profesionalitāti iekšējā audita jomā, piemēram, prasība pēc iekšējā auditora

sertifikāta vai arī izvirzītās prasības ir vispārīgas un nav pietiekamas iekšējā audita funkcijas īstenošanai. Vienlaikus vairums institūcijās izveidotā kvalifikācijas paaugstināšanas sistēma neveicina iekšējo auditoru profesionālo izaugsmi.

Par pārbaužu rezultātiem ir informēti attiecīgo ministriju valsts sekretāri, iestāžu vadītāji un attiecīgās nozares ministri. Konstatēto trūkumu novēršanai sniegti ieteikumi. Finanšu ministrija, lai pārliecinātos par ieteikumu ieviešanu, 2012.gadā plāno veikt atkārtotas pārbaudes.

Finanšu ministrija vērš uzmanību, ka:

! Ārlietu ministrijas iekšējais auditors, piedaloties inspekcijās, ir iesaistīts kontroļu veikšanā. Inspekcijās netiek iegūta pilnīga, pietiekama un objektīva informācija par visu Ārlietu ministrijas iekšējā audita vidē iekļauto sistēmu iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti un atbilstību iestādes mērķiem. Vairākus gadus iekšējā audita plānošanas un gada pārskatu dokumenti tiek sagatavoti novēloti. Iekšējā audita padome un Finanšu ministrija jau vairākkārtīgi ir vērsusi uzmanību uz iepriekšminētajām nepilnībām. Vienlaikus, izvērtējot 2012.gadā iesniegtos iekšējā audita plānošanas, gada pārskata dokumentus, kā arī salīdzinošo pārbaužu ieteikumu ieviešanas grafiku, Finanšu ministrijai un Iekšējā audita padomei nav pietiekamas pārliecības par konstatēto trūkumu novēršanu un pilnvērtīgu iekšējā audita funkcijas īstenošanu. Saskaņā ar Ārlietu ministrijas valsts sekretāra Andra Teikmaņa 2012.gada 3.maija vēstuli Nr.13/61-1728 ministrija ir sākusi risināt jautājumu par jauna auditora iecelšanu amatā ne vēlāk kā līdz 2012.gada 1.jūlijam.

! Satiksmes ministrijā iekšējā audita funkcija netika veikta pēc vispārpieņemtiem principiem, kā rezultātā Finanšu ministrija nevarēja sniegt novērtējumu. Savukārt ieteikumu ieviešanas grafikā noteiktā rīcība ir formāla un nav pietiekama lai novērstu salīdzinošajā pārbaudē konstatētos trūkumus. Kopš 2011.gada jūnija Satiksmes ministrijā iekšējā audita funkcija tika īstenota tikai daļēji un ar 2012.gada 2.aprīli ir likvidēts Iekšējā audita un kvalitātes vadības departaments. Ar satiksmes ministra 2012.gada 30.marta rīkojumu Nr.01-03/77 „Par iekšējā audita sistēmu satiksmes ministrijā” ir noteikts, ka Satiksmes ministrijā, tās padotībā esošajās iestādēs un kapitālsabiedrībās iekšējos auditus veikt piesaistot ārpalpojuma sniedzējus un līdz 2012.gada 1.oktobrim izvērtēt noteiktās iekšējā audita sistēmas darbības efektivitāti.

! Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā kopš 2011.gada 16.decembra netiek īstenota iekšējā audita funkcija, jo iekšējā auditora amata vieta ir vakanta. Ar Ministru prezidenta 2012.gada 13.februāra rīkojumu Nr.12/SAN-291 Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam līdz 2012.gada 29.jūnijam ir uzdots aizpildīt vakanto iekšējā auditora amata vietu, kā arī Ministru prezidentam iesniegt iekšējā audita stratēģisko plānu, gada plānu, darbības pārskatu un informāciju par veikto auditu rezultātiem.

3. Pasākumu plāna iekšējā audita sistēmas pilnveidošanai īstenošanas gaita

Ar Ministru kabineta 2010.gada 24.februāra rīkojumu Nr.114 „Par pasākumu plānu iekšējā audita sistēmas pilnveidošanai” apstiprinātā pasākumu plāna īstenošana atspoguļota 1.tabulā.

1.tabula

Pasākumu plāna iekšējā audita sistēmas pilnveidošanai izpilde

Plānā noteiktais rīcības virziens	Atbildīgais	Izpilde
1. Iekšējās kontroles vides pilnveidošana un vadītāju kompetences paaugstināšana iekšējās kontroles jomā	Valsts kanceleja (FM, KNAB)	Daļēji
2. Iekšējā audita sistēmas optimizācija un pakalpojuma kvalitāte	FM	Daļēji
3. Iekšējo auditoru kvalifikācijas paaugstināšana	FM	Daļēji

Neatrisinātās problēmas

1) Nav veikta iestāžu vadītāju kompetenču izvērtēšana un apmācības par iekšējās kontroles sistēmas modeļiem. Lai īstenotu pasākumu, Valsts kanceleja ESF projekta Nr.1DP/1.5.1.1.1/10/IPIA/CFLA/004/002 "Atbalsts strukturālo reformu ieviešanai valsts pārvaldē" (turpmāk – projekts) ietvaros ir veikusi pētījumu "Iekšējās kontroles sistēmas uzraudzības novērtējums un rekomendāciju izstrāde". Pētījuma ietvaros tika organizētas fokusgrupu diskusijas iestāžu vadītājiem, veikta ārvalstu prakses analīze, intervēti 55 tiešās valsts pārvaldes iestāžu un 45 pašvaldību iestāžu vadītāji un 40 tiešās valsts pārvaldes iestāžu un 30 pašvaldību iestāžu iekšējie auditori. Visi projekta laikā izstrādātie informatīvie materiāli ir pieejami Valsts kancelejas mājas lapā. Ņemot vērā, ka Valsts administrācijas skolai 2011. un 2012.gadā ir būtiski samazināts valsts budžeta finansējums, kas nesedz pat iestādes administratīvās izmaksas, atbilstoši piešķirtajai budžeta apropriācijai nav iespējams nodrošināt izglītojošus pasākumus institūciju vadītājiem. Ja būs nepieciešamība un pieprasījums, Valsts kanceleja sadarbībā ar Valsts administrācijas skolu plāno kursu iestāžu vadītājiem par iekšējās kontroles sistēmas izveidi, kas būtu finansējams no attiecīgo institūciju budžetiem.

Nav izstrādātas institūciju vadītāju kompetences. Valsts kanceleja, nodrošinot kompetenču pieejas ieviešanu valsts pārvaldē, ir izstrādājusi noteikumu projektu "Noteikumi par valsts tiešās pārvaldes iestādēs nodarbināto darba izpildes novērtēšanu", kurā ir noteiktas kompetences augstākā līmeņa vadītājiem. Pašlaik minētais noteikumu projekts tiek saskaņots ar ministrijām. Atbilstoši Ministru kabineta 2012.gada 13.februāra rīkojuma Nr.72 "Par koncepciju par korupcijas risku samazināšanu valsts pārvaldes iestādēs un pašvaldībās" 4.punktam līdz 2012.gada 31.decembrim ir paredzēts iesniegt Ministru kabinetā tiesību aktu projektus, lai nodrošinātu atklātību un brīvu konkurenci valsts un pašvaldību institūciju un kapitālsabiedrību personāla atlasē. Minēto normatīvo aktu ietvaros tiks noteikta nepieciešamā personāla atlases

kārtība, kā arī pretendentu vērtēšanas kritēriji, tai skaitā augstākā līmeņa vadītājiem.

2) Iekšējā audita sistēmas optimizācija. Vairākās ministrijās, kuru padotības iestādēs darbojās iekšējais audits ir izveidota sistēma, kad ministrijas audita apjomā ir padotības iestāžu vadības un atbalsta sistēmas un iestādes iekšējā audita apjomā ir pamatdarbības sistēmas. Atsevišķās ministrijās ir izveidots paļaušanās mehānisms uz padotības iestāžu iekšējā audita darbu vai arī tiek veidotas ministrijas un iestāžu audita komandas kopīga audita veikšanai. Ņemot vērā, ka iekšējā audita struktūrvienība ir padota valsts sekretāram vai iestādes vadītājam un attiecīgi arī ziņo par saviem darba rezultātiem, Finanšu ministrija uzskata, ka stratēģiskajai plānošanai ir jāpaliek katras struktūrvienības darba apjomā.

3) Iekšējā audita kvalifikācijas paaugstināšana. Minimālās kompetences prasības iekšējā audita funkcijas vadītājiem un iekšējā audita funkcijas vadītāju sertifikācija tiks noteikta kā obligāta, veicot grozījumus Iekšējā audita likumā 2012.gadā.

4. Ministru kabineta noteikto auditējamo prioritāšu īstenošana

Ar Ministru kabineta 2010.gada 17.novembra rīkojumu Nr.662 „Par kopējām valsts pārvaldē auditējamām prioritātēm” ministriju un iestāžu iekšējā audita struktūrvienībām tika noteiktas auditējamās prioritātes 2011.gadam.

1) Procesu darbības likumības, procesa uzbūves un procesā iesaistīto resursu izmaksu efektivitātes novērtēšana. Iekšējie auditori ir auditējuši atšķirīgus iestāžu procesu darbības likumības, procesa uzbūves un procesā iesaistīto resursu izmaksu efektivitātes elementus. Valsts pārvaldē ir apgrūtināta procesa uzbūves efektivitātes novērtēšana, jo vairumā gadījumu nav skaidri noteikti procesi mērķu sasniegšanai un netiek veikta regulāra darba izpildes mērīšana un/vai nav noteikti sasniedzamie procesu rezultāti.

2) Eiropas Savienības fondu, ārvalstu finanšu palīdzības un valsts budžeta programmu apgūšanas gaitas un budžeta prognozēšanas procesa novērtēšana. Iekšējie auditori vērtēja Eiropas savienības fondu un ārvalstu finanšu palīdzības programmu apgūšanas gaitu, atsevišķos gadījumos tika novērtēta valsts budžeta programmu apgūšanas gaita un budžeta prognozēšanas process. Secināts, ka izveidotā iekšējā kontroles sistēma darbojas, lai gan ir konstatēti atsevišķi kontroļu trūkumi, tomēr kopumā šajā sistēmā riski tiek vadīti un mērķi tiks sasniegti. Lai gan atsevišķos gadījumos ir konstatēti būtiski trūkumi, kuru novēršanai auditori ir snieguši ieteikumus.

3) Gada pārskatu sagatavošanas procesa jomu, kurās Valsts kontrole konstatējusi trūkumus, novērtēšana. Prioritātes auditēšanai iekšējie auditori ir izvēlējušies divas atšķirīgas pieejas:

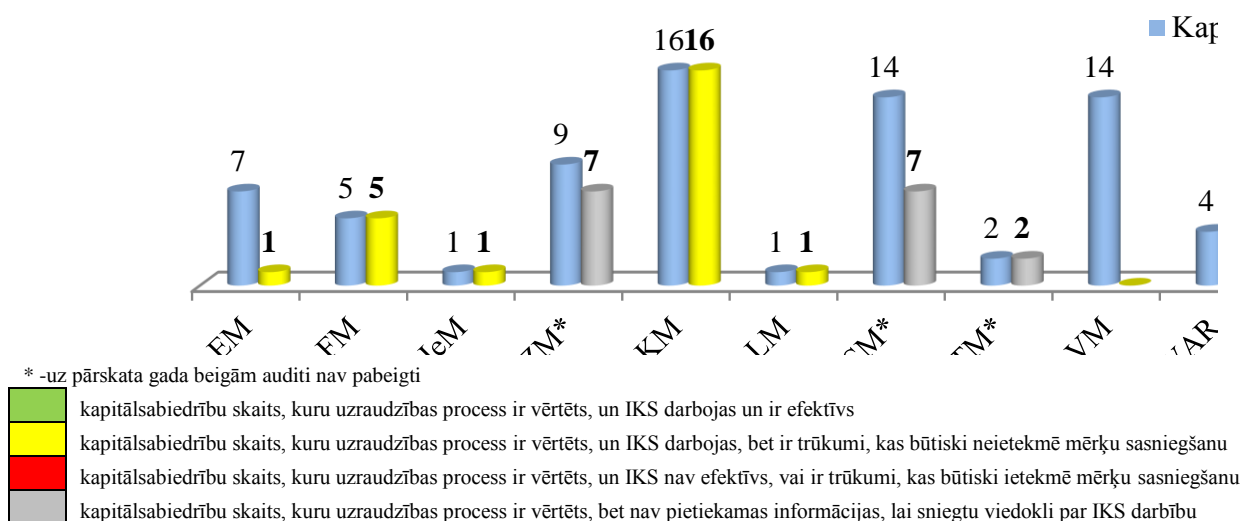
- tika vērtēts gada pārskata sagatavošanas process, kā rezultāta tika sniegti ieteikumi grāmatvedības, gada pārskata sagatavošanas procesu pilnveidošanai.

- tika vērtēts Valsts kontroles sniegto ieteikumu ieviešanas uzraudzības process, kā rezultātā auditori guva pārliecību, ka tiek novērsti Valsts kontroles

konstatētie trūkumi un pilnveidots Valsts kontroles sniegto ieteikumu uzraudzības process.

4) Iepirkuma procesu padotības institūcijās vai reģionālajās struktūrvienībās novērtēšana. Iekšējie auditori iepirkuma procesu vērtēja uz riska novērtējuma balstītas izlases veidā izvēlētās padotības iestādēs. Kopumā iekšējo auditu rezultāti liecina, ka 21 padotības iestādes iepirkuma procesi darbojas, bet ir novēršamas atsevišķas nepilnības, 6 padotības iestāžu iepirkuma procesos ir nepieciešami būtiski uzlabojumi.

5) Kapitālsabiedrību uzraudzības procesa pietiekamības novērtēšana. 11 ministrijas ir valsts kapitāla daļu turētājas 82 kapitālsabiedrībās⁴. Atsevišķās ministrijās kapitālsabiedrību uzraudzības auditi uz pārskata gada beigām nav pabeigti. Atbilstoši Veselības ministrijas iekšējo auditoru sniegtajai informācijai, iepirkuma un uzskaites, pārskatu sistēmu auditu ietvaros tika vērtēta kapitālsabiedrību uzraudzība iepirkumu jomā un finanšu jomā, savukārt Finanšu ministrijas rīcībā nav informācijas, cik kapitālsabiedrības ir novērtētas. Veikto auditu rezultātā ir secināts, ka kopumā iekšējā kontrole darbojas, bet ir trūkumi, kuri būtiski neietekmē mērķu sasniegšanu (6.attēls). Atsevišķas ministrijas norādīja, ka pašlaik spēkā esošais regulējums nenodrošina pietiekamu kapitālsabiedrību uzraudzības procesu.

6. attēls. Kapitālsabiedrību uzraudzības procesa novērtējums auditos

6) Horizontālo un vertikālo auditu veikšana tika noteikta kā prioritārs pasākums gan 2010.gadā, gan 2011.gadā ar mērķi celt iekšējā audita funkcijas efektivitāti, samazinot iekšējā audita plānošanas un rezultātu ziņošanas laiku un darba patēriņu līdzīgu sistēmu auditiem viena resora ietvaros. Minēto auditu rezultātā uzsvars tiek likts uz procesu savstarpējo salīdzinājumu un procesa norises novērtējumu visās iesaistītajās institūcijās nozares ietvaros. Pārsvārā horizontālo un vertikālo auditu veikšana tiek vērtēta kā pozitīvs ieguvums, tomēr pastāv atsevišķi kavējošie faktori, piemēram, liels darba apjoms, termiņu

⁴ Saskaņā ar ministriju nolikumiem

kavēšana un ziņojumu saskaņošana. Vairums auditoru uzskata, ka kavējošie faktori tiks novērsti iegūstot lielāku pieredzi šāda veida auditu veikšanā.

Ir jāatzīmē, ka valsts pārvaldē pastāv funkcijas, kuru īstenošanā ir iesaistītas vairākas ministrijas vai iestādes un to padotības institūcijas – funkcijas, kas ir ārpus attiecīgās ministrijas vai iestādes kompetences, bet tās tiešā veidā ietekmē attiecīgās institūcijas funkcijas. Lielākoties šīs funkcijas nav apzinātas un rezultātā pastāv iespēja, ka netiek sniegts visaptverošs viedoklis par funkcijas īstenošanas efektivitāti.

Ministru kabineta noteiktās auditējamās prioritātes ir īstenotas un ir sniegti priekšlikumi iekšējās kontroles darbības pilnveidošanai. Kopēju vērtējumu par iekšējās kontroles sistēmas darbību prioritārajos procesos nav iespējams izteikt, jo saskaņā ar iekšējā audita struktūrvienību sniegto informāciju auditējamo prioritāšu auditos ir izmantoti atšķirīgi vērtēšanas kritēriji. Papildus tam salīdzinošajās pārbaudēs Finanšu ministrija konstatēja, ka:

- 1) atsevišķos gadījumos ministrijās un iestādēs nav noteikti mērāmi rezultātīvie rādītāji, netiek veikti darba izpildes un resursu patēriņa mērījumi;
- 2) ne vienmēr auditori definē izmaksu efektivitātes vērtēšanas kritērijus;
- 3) ir gadījumi, ka vadītāji nav noteikuši piemērotus kontroles kritērijus un audita procesā nevar vienoties par abpusēji pieņemamiem vērtēšanas kritērijiem.

Galvenie secinājumi

1) Viedokli par iekšējā kontroles sistēmas darbību var sniegt tikai par daļu no valsts pārvaldes īstenojamajām funkcijām un uzdevumiem, 30% gadījumos izteiktais viedoklis nav pietiekami pamatots, kā rezultātā pastāv iespēja, ka valsts pārvaldes iekšējās kontroles sistēmā ir trūkumi, kas ietekmē tās mērķu sasniegšanu.

2) Salīdzinošajās pārbaudēs vairums institūcijās ir konstatēti būtiski trūkumi iekšējā audita darba plānošanā un iekšējā audita procesa īstenošanā, kas ietekmē iekšējā audita darba izpildes kvalitāti.

3) Kopumā iekšējā audita sistēma pārbaudītajās institūcijās darbojas, izņemot Ārlietu ministrijā, Satiksmes ministrijā un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, kurās netiek ievērotas Iekšējā audita likuma prasības. Attiecīgo institūciju vadītāji ir noteikuši pasākumus iekšējā audita funkcijas pilnveidošanai, par kuru īstenošanu Finanšu ministrija informēs Ministru kabinetu līdz 2012. gada 15. oktobrim.

4) Vairākās institūcijās ieteikumu ieviešanas īpatsvars ir mazāks par 70% un netiek ieviesti ieteikumi arī no iepriekšējiem pārskata gadiem, kā rezultātā netiek mazināti audita laikā identificētie riski vai to ietekme uz iestādes darbību.

5) Vairums institūcijās izveidotā iekšējo auditoru kvalifikācijas paaugstināšanas sistēma neveicina iekšējo auditoru profesionālo izaugsmi un vadības noteiktās prasības, kas apliecinātu profesionalitāti iekšējā audita jomā,

nav pietiekamas, kā rezultātā ir gan zems sertificēto auditoru īpatsvars, gan netiek uzlabota darba izpildes kvalitāte.

Finanšu ministrs

A.Vilks

30.05.2012. 09:34

3301

V.Gurkovska

67083856, vija.gurkovska@fm.gov.lv